

Wandelroute De Rustende Jager

Waar: [Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen](#)

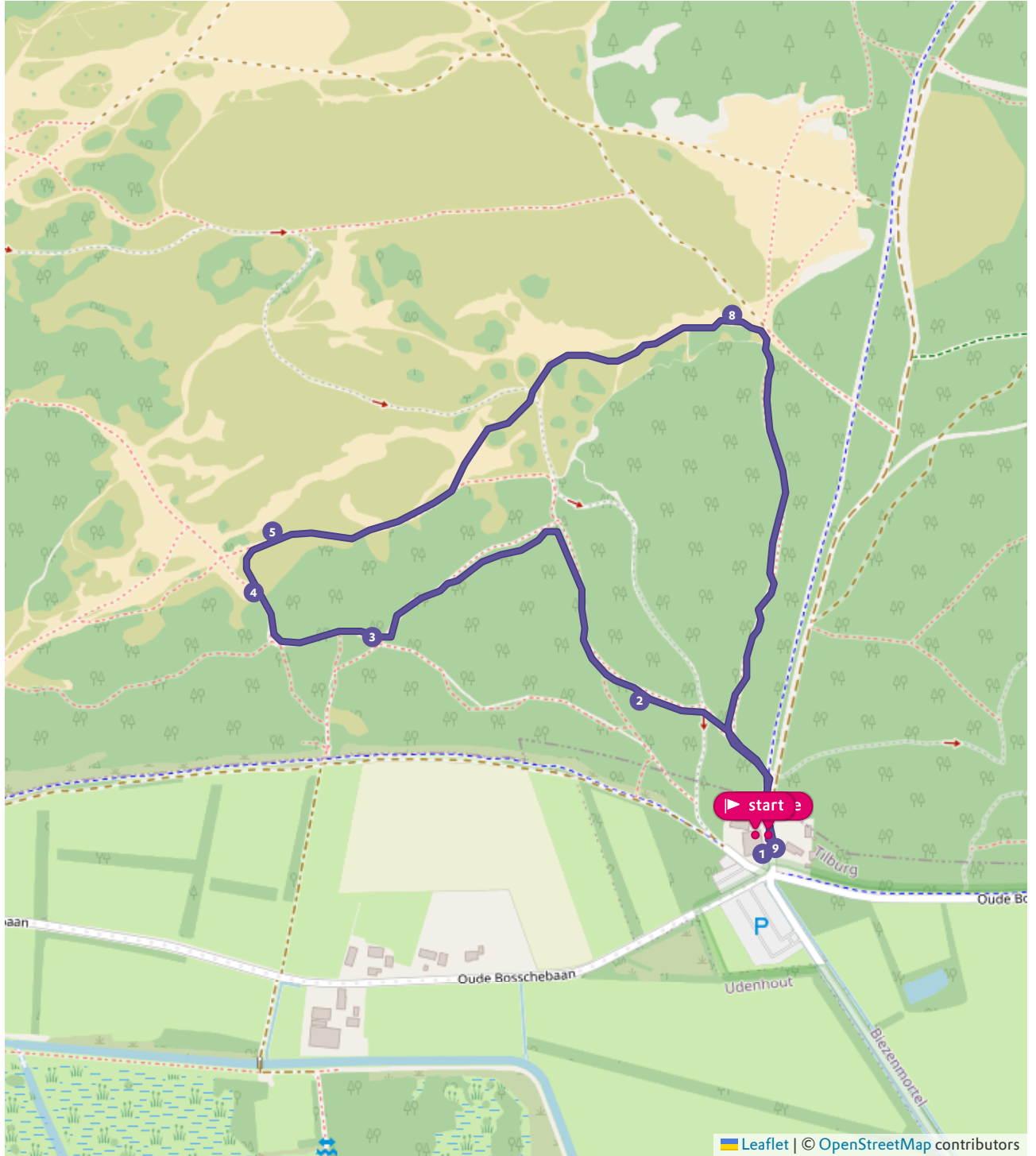

🕒 40 minuten 🚶 2 km

Over de route

Vanaf deze plek bij café De Rustende Jager zijn al heel veel wandelaars en fietsers jou voorgegaan om te genieten van het unieke stuifzandlandschap. Maar er is veel meer te vertellen over deze toch wel historische plek!

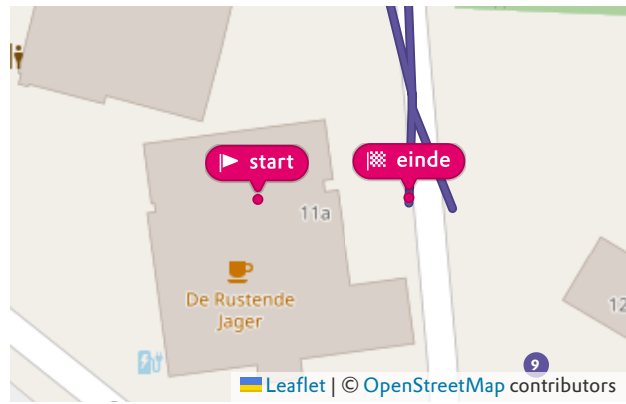
Kaart

Waar kun je starten

Parkeerplaats De Rustende Jager

📍 Oude Bossche Baan 11, 5074 RC Biezenmortel (NB)

Wat kom je onderweg tegen?

1. De Rustende Jager

Al in 1791 wordt melding gemaakt van een café op deze plek! Maar de naam 'De Rustende Jager' komt pas in 1896 voor het eerst voor op de kaart.

In 1920 kopen Kees en Marie Klijn De Rustende Jager, het is dan nog slechts een boerderijtje waar in een zijkamer een borrel en frisdrank wordt geschonken aan jagers en passanten. Door het vroege overlijden van haar man, staat Marie er al snel alleen voor, maar zij houdt het café tot op hoge leeftijd open. Haar zoon Jan Klijn wordt boswachter van Natuurmonumenten in de Loonse en Drunense Duinen en zal dat 40 jaar blijven.

Het boerderijtje brandt helaas af tijdens de bevrijding in 1944, maar het wordt in landelijke stijl weer herbouwd. Als Marie Klijn in 1972 overlijdt, nemen Nelly Klijn en haar man Jo Peijnenburg het café over. Zij maakten er een bloeiend bedrijf van. Het is tot op de dag van vandaag één van de populairste entrees tot het gebied.

2. Natuurlijker bos

Langs het wandelpad kom je links en rechts soms grote open cirkels in het bos tegen. Hier zijn grove dennen en Amerikaanse eiken gekapt om in het dichte -ooit aangeplante- bos meer licht en ruimte te maken. Dat is nodig om zaden van loofbomen, zoals inlandse eik, lijsterbes en vuilboom ook een kans te geven om te ontkiemen.

Die open plekken groeien heel geleidelijk weer dicht met bos, maar dan wel met veel meer variatie aan bomen en planten. Het bos wordt zo een beter leefgebied voor insecten, vogels en zoogdieren.

Sommige wandelaars vinden al dat takhout dat na de kap blijft liggen maar een rommeltje. Maar daar zijn veel dieren het niet mee eens! Die zien hier mogelijkheden om te schuilen en hun nesten te bouwen. Doordat het hout langzaam verteert, geeft het ook weer belangrijke voedingsstoffen af aan de bodem.

3. Uitkijkpunt

Maak vanaf hier een klein uitstapje naar het uitkijkpunt op de randwal. Deze wal markeert de grens van het stuifzandgebied. Daarachter begint De Brand, een heel nat natuurgebied met moerasbossen en vochtige graslanden.

Het moerasgebied ontstond zo'n 10.000 jaar geleden, toen een beek naar de Maas wilde stromen. Door het hoger gelegen zandgebied kon het water niet verder. Het water bleef op deze plek en daardoor ontstond er een groot moeras.

Vanaf de middeleeuwen hebben boeren hun best gedaan om dit moeras enigszins te ontwateren en legden zij akkers, weilanden en geriefbosjes aan. Tegenwoordig wordt het gebied beheerd door Brabants Landschap.

4. Ontstaan na de ijstijd

Je verlaat nu het bos en vanaf hier begint de woestijnbeleving. Je merkt het meteen aan het wandelen, dat is in het mulle stuifzand ineens een stuk zwaarder.

Straffe poolwinden zetten het zand hier net na de laatste ijstijd af, zo'n 10.000 jaar geleden. Het zand vormde een langgerekte hoge zandrug, die al snel begroeid raakte met oerbos. Dit oerbos legde het zand ruim 9000 jaar goed vast, maar met de komst van de mens kwam daar verandering in. Daarover straks meer.

5. Das op het spoor

De das, tot de komst van de wolf het grootste landroofdier van Nederland, zul je tijdens je wandeling niet tegenkomen. Het is namelijk een echt nachtdier, maar hij laat wel zijn sporen achter.

De das is in 1999 opnieuw uitgezet in de Loonse en Drunense Duinen en voelt zich hier inmiddels helemaal thuis. De groep van 12 uitgezette dieren is in ruim twintig jaar uitgegroeid tot meer dan 200 dassen verdeeld over ruim 70 familiegroepen!

Ze leven in burchten en het zand van de Loonse en Drunense duinen is hier bij uitstek geschikt voor. 's Nachts leggen ze via vaste paadjes, hun wissels, lange voedseltochten af. Daarvoor verlaten ze de duinen om op de voedselrijke graslanden rond de duinen naar regenwormen te zoeken. Daarnaast eten ze ook veel insecten, vruchten en vlees. Echte alleseters eigenlijk. Met een beetje geluk kun je in het zand hun pootafdrukken aantreffen. Die lijken op de afdruk van een hond, maar bij de das zie je altijd 5 nagels in de pootafdruk.

6. Levende ruïne

Al in de prehistorie leefden hier mensen en nog tijdens iedere storm legt de wind stenen werktuigjes uit de steentijd bloot. De prehistorische jagers en verzamelaars hadden door hun leefwijze nog nauwelijks invloed op het landschap.

Pas in de middeleeuwen, toen steden en dorpen explosief groeiden, werd het oerbos helemaal gekapt om aan de houtbehoefte te kunnen voldoen. Er kwamen uitgestrekte heidevelden voor terug.

Boeren lieten hier overdag hun schapen grazen. Die schapen leverden wol en vlees, maar het ging de boeren vooral om de mest. Die was nodig om hun toch al schrale akkers vruchtbaar te maken. Door de schapen 's nachts in potstallen te zetten, verzamelden de boeren schapenmest. Deze vermengden ze weer met afgestoken heidestruiken en in het voorjaar werd dat potstalmengsel over de akkers uitgereden.

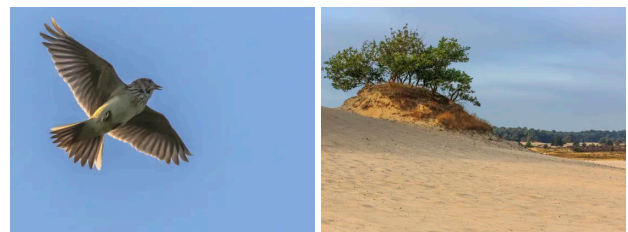
Door overmatige begrazing van de heide en het constant afplaggen van heidestruiken verarmde de toch al voedselarme zandbodem verder. Op steeds meer plekken ontstonden kale plekken in de heide en kwam het zand weer bloot te liggen als prooi voor de wind. Het stuifzand breidde zich heel snel uit. Omliggende akkers en dorpjes dreigden zelfs bedolven te worden onder het zand. Bomenrijen moesten het zand stoppen. De hoge zandwallen die je tegenwoordig nog op veel plekken aan de rand van het natuurgebied aantreft, zijn van die ondergestoven bomenrijen.

7. Veldleeuwerik en fortduinen

Als je een vrolijk jubelend vogeltje met sidderende vleugeltjes naar grote hoogte ziet klimmen, dan heb je de veldleeuwerik in beeld. Vanaf zijn hoogste punt laat hij zich met gespreide vleugels als een parachute weer zakken. Het laatste stuk laat valt ie ineens als een soort steen op de grond. De veldleeuwerik is echt een vogel van open graslanden en heideterreinen en hij broedt dan ook op de grond.

Fortduinen

Kijk eens goed om je heen! Als je hier over het stuifzandgebied uitkijkt zie je overal zandduintjes met 'groene pruiken'. Dit zijn fortduinen, ook wel eikenforten genoemd. Ze zijn ontstaan doordat zomereiken langzaam maar zeker zijn ondergestoven. De pruiken zijn dus de boomtoppen die nog boven het zand uitsteken. Onder het zand bevinden zich soms honderden jaren oude eiken.

8. Schaapskudde

Als je hier tussen april en november wandelt, kun je zomaar het pad van de schaapherder kruisen. Hij zwerft dan dagelijks met 300 schapen door de duinen om de heidevelden te begrazen. Zonder deze levende maaimachines is het ondenkbaar om een stuifzandgebied in stand te houden.

De schapen grazen namelijk opkomende boompjes en grassen weg. Zo zorgt de kudde ervoor dat de heide niet tot een bos uit kan groeien en open blijft. Dat is een levensvoorwaarde voor het stuifzand, want de wind heeft ruimte nodig om kracht op te bouwen om het stuifzand te kunnen verplaatsen.

Doordat schapen ook de grassoort pijpenstrootje begrazen, voorkomen ze dat deze dichte pollen de heide verdringen.

9. Historisch kruispunt

Je bent weer terug op het kruispunt voor de Rustende Jager, waar je wandeling begon. Een historische plek waar al in de middeleeuwen belangrijke handelswegen elkaar kruisten.

De Oude Bosschebaan dateert van rond 1185 toen de stad 's-Hertogenbosch werd gesticht door de Hertog van Brabant. Die wilde handelsroutes met andere steden in zijn hertogdom hebben en over de Oude Bosschebaan reisde je snel van Den Bosch via Breda naar Antwerpen. Die weg kruiste hier de vroegere Heusdensebaan, die de middeleeuwse steden Oisterwijk en Heusden verbond. Deze weg raakte echter al eeuwen geleden door het oprukkende zand buiten gebruik.

